

Jarosław Wąsowicz¹

KS. ANDRZEJ JÓZEF DELERDT,
*ŹRÓDŁO ŁASK BOSKICH NIEPRZEBRANE. MATKA
BOSKA BOLESNA ZE SKRZATUSZA I JEJ HISTORIA,*
POD RED. A. BORYSOWSKIEJ, KS. T. CEYNOWY,
SZCZECIN 2017, SS. 59

Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej w Skrzatuszu, centralne sanktuarium maryjne diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, doczekało się w ostatnich latach kilku opracowań popularnonaukowych, albumów, także periodyku, na łamach którego systematycznie publikowane są wyniki badań nad dziejami tego wyjątkowego miejsca z perspektyw różnych dyscyplin naukowych². W 2017 r. do rąk czytelników trafiła kolejna cenna pozycja, mianowicie edycja rękopisu ks. Andrzeja Józefa Delerda, którą ten wikariusz skrzatuskiej parafii sporządził najprawdopodobniej w latach 1777–1789. Obecnie oryginał tego dokumentu znajduje się w zbiorach Archiwum Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej, należąc do grona najcenniejszych archiwaliów w zasobie tejże instytucji. Wspomniany dokument był dotąd dobrze znany zwłaszcza historykom zajmującym się dziejami Skrzatusza, którzy wykorzystywali go już przy opracowaniu różnych publikacji³. Dzięki pre-

-
- 1 Ks. dr Jarosław Wąsowicz SDB – salezjanin; dr historii, mgr teologii; dyrektor Archiwum Salezjańskiego Inspektorii Pilskiej; wykładowca Historii Kościoła w WSD Towarzystwa Salezjańskiego w Łądzie; zajmuje się badaniem dziejów młodzieżowej opozycji i NSZZ „Solidarność” w PRL-u, historią Kościoła w tym okresie, martyrologium duchowieństwa polskiego w czasie II wojny światowej, historią salezjanów w Polsce oraz naukami pomocniczymi historii; e-mail: wonsal_@poczta.onet.pl.
  - 2 Z okazji 25. rocznicy koronacji cudownej figury Matki Bożej Skrzatuskiej pojawiła się inicjatywa wydawania *Rocznika Skrzatuskiego*. Pomysłodawcą i redaktorem naczelnym tego periodyku jest ks. dr Tadeusz Ceynowa. Pierwszy numer rocznika ukazał się w 2013 r. Dotychczas ukazało się pięć numerów pisma.
  - 3 W tym gronie warto chociażby przywołać następujące artykuły: Krzysztof Hagedorn, „Miejsca kultu w parafii Skrzatusz w okresie przedrozbiorowym (do roku 1772)”, *Saeculum Christianum* 4, 2 (1997): 85–104; Krzysztof Hagedorn, „Powstanie parafii w Skrzatuszu i jej uposażenie”, *Seminare* 11 (1995): 205–228; Jan Nowiński, „Dzieje i kult cudownej figury Najświętszej Maryi Panny Bolesnej w Skrzatuszu w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej (w dziesiątą rocznicę koronacji)”, *Seminare* 15 (1999): 389–397. Ksiądz Tadeusz Ceynowa na konferencji naukowej „Piśmiennictwo maryjne czasów nowożytnych”, zorganizowanej przez Wydział Teologiczny Uniwersytetu

zentowanemu wydawnictwu może on trafić do znacznie poszerzonego grona odbiorców zainteresowanych dziejami Kościoła, historią sanktuariów maryjnych, konkretnie Skrzatusza, i do tych wszystkich, którzy zwłaszcza z terenów dzisiejszej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej pielgrzymują do tego uświęconego miejsca.

Recenzowaną edycję rękopisu ks. Delerda otwiera wprowadzenie pasterza diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej bpa Edwarda Dajczaka (s. 8–9). Krótko przypomniał w nim znaczenie sanktuarium skrzatuskiego, które współczesnym wiernym niesie świadectwo wielowiekowego duchowego dziedzictwa, ważnego nie tylko ze względu na historię, ale także na współczesne oddziaływanie na życie pielgrzymów odwiedzających to miejsce słynące z łask wyprasanych za wstawiennictwem Maryi. Ksiądz biskup podkreślił, że Skrzatusz wciąż jest miejscem na mapie diecezji, które można określić słowami autora XVIII-wiecznej kroniki – „klejnot nieoszacowany”.

Kolejną część recenzowanej pozycji stanowi *Wstęp* autorstwa ks. Tadeusza Ceynowy (s. 10–14). W pierwszej części w syntetyczny sposób autor przedstawił historię skrzatuskiego sanktuarium, a następnie zwyczajowo omówił dokument, który zdecydowano się wydać. Rękopis ks. Andrzeja Józefa Delerda pochodzi z drugiej połowy XVIII w. i składa się z trzech wyodrębnionych części. Pierwsza jest teologicznym wprowadzeniem dotyczącym cudownego działania Boga względem człowieka. W drugiej części autor zawarł krótką historię Cudownej Piety. Trzecia część to opisy cudów i łask doznanych za wstawiennictwem Matki Bożej Bolesnej. Rękopis składa się łącznie z dziesięciu zapisanych dwustronnie kart. Całość przez autora rękopisu została zatytułowana *Źródło łask Boskich nieprzebrane, Najświętsza Maryja Bolesna, w obrazie skrzetuskim od dwóch wieków w całej Wielkopolszcze cudami słynąca. To jest historia i początek obrazu skrzetuskiego oraz z cudami i łaski zebrane, a od czterech teologów, po rozstrząśnieniu tychże, uznane, a przez Prześwietną Zwierzchność Duchowną aprobowane roku 1660*.

Adaptacji tekstu rękopisu ks. Delerda do druku dokonała dr Agnieszka Borysowska, która również zaprezentowała czytelnikom zasady wydania źródła (s. 15–16). Zostały one oparte na propozycji wydawania tekstów staropolskich opracowanej w 1955 r. przez zespół naukowców pod kierunkiem prof. Konrada Górskiego. Omawiany dokument został przygotowany do druku według wskazówek dla edycji typu B, w której dopuszcza się modernizację niektórych cech językowych zabytku, które w obecnym systemie językowym nie mają swoich odpowiedników, zarówno w systemie graficznym, jak i fonetycznym⁴.

Kolejną częścią publikacji jest już edycja rękopisu Andrzeja Józefa Delerda (s. 17–58). Opatrzono ją w przypisy rzeczowe, w których wyjaśniono m.in. znaczenie nieużywanych już dzisiaj wyrazów. Zastosowano więc aparat naukowy, który analizuje treść doku-

---

Szczecińskiego 12 października 2017 r. z okazji 300. rocznicy koronacji jasnogórskiego obrazu Najświętszej Maryi Panny, wygłosił referat *Kronika ks. Delerda (1777–1789) jako źródło do poznania historii sanktuarium maryjnego w Skrzatuszu i dziejów kultu maryjnego w Polsce. Perspektywa historyczno-archiwalna i literaturoznawcza*.

4 *Zasady wydawania tekstów staropolskich. Projekt*, red. Konrad Górski i in. (Wrocław, 1955), 92–100.

mentu głównie z pozycji językoznawstwa. Szkoda, że nie pochyłono się nad nim również w perspektywie historycznej, która zaleca przy edycji źródeł także przypisy biograficzne. Można było więc w tej części zamieścić krótkie noty biograficzne ważniejszych postaci, które odnajdujemy w zapiskach ks. Delerdt. Wydaje się, że całość zyskałaby jeszcze bardziej na przejrzystości, a wnikliwy czytelnik odnalazłby informacje o bohaterach staropolskiego rękopisu związanych z historią skrzatuskiego sanktuarium.

Warto wspomnieć, że publikacja ukazała się pod honorowym patronatem kustosa Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej w Skrzatuszu ks. Wacława Grądalskiego, natomiast jej wydawcą są dwa podmioty: Książnica Pomorska im. Stanisława Staszica w Szczecinie oraz Archiwum Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej. Naukowym recenzentem prezentowanej edycji źródła historycznego jest ks. dr hab. Bernard Kołodziej TChr, prof. UAM.

Tekst kroniki ks. Andrzeja Józefa Delerdt został ubogacony 21 ilustracjami, na które składają się fotografie z sanktuarium Matki Bożej Bolesnej w Skrzatuszu (Pieta, widok ogólny świątyni, freski przedstawiające cuda i łaski wyproszone za wstawiennictwem Maryi opisane w kronice, kilka przykładowych stron oryginału edytowanego źródła). Całość publikacji zamyka się w 59 stronach. Dodać należy, że edytorsko prezentowana pozycja została przygotowana bardzo starannie, co jest jej dodatkowym atutem.